

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Poznań, dnia 20 grudnia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu IX Wydział Gospodarczy w następującym składzie:

Przewodniczący: **SSO Piotr Marciniak**

Protokolant: prot. sąd. Weronika Wawrzyniak

po rozpoznaniu w dniu 6 grudnia 2016 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółki komandytowej z siedzibą w N.**

przeciwko Miastu (...)

o zapłatę

- zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 129.285,95 zł (sto dwadzieścia dziewięć tysięcy, dwieście osiemdziesiąt pięć złotych, dziewięćdziesiąt pięć groszy) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 16 czerwca 2016 r. do dnia zapłaty,
- zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 13.682 zł (trzynaście tysięcy sześćset osiemdziesiąt dwa złote) tytułem zwrotu kosztów procesu.

/-/SSO Piotr Marciniak

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym w dniu 30 sierpnia 2016 r. powód (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa żądał od pozwanego Miasto (...) zapłaty kwoty 129.285,95 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 16 czerwca 2016 r. do dnia zapłaty oraz kosztami postępowania.

W uzasadnieniu pozwu powód podniósł, że zawarł umowę o roboty budowlane ze spółką (...) sp. z o.o. w ramach inwestycji „Interaktywne Centrum Historii O. w P.”. Inwestorem był pozwany reprezentowany przez spółkę (...) sp. z o.o., a generalnym wykonawcą konsorcjum reprezentowane przez spółkę (...) S.A. Zgodnie z umową łączącą inwestora i generalnego wykonawcę dla zawarcia umów z podwykonawcami konieczna jest zgoda inżyniera kontraktu – (...) sp. z o.o - wydana po uzyskaniu pisemnej akceptacji inwestora. Zarówno inżynier kontraktu jak i inwestor reprezentowany przez (...) sp. z o.o. zaakceptowali pisemnie powoda jako podwykonawcę.

Na podstawie umowy zawartej z (...) sp. z o.o. powód obciążał wskazaną spółkę częściowymi fakturami VAT za wykonane prace, z których (...) sp. z o.o. był uprawniony zatrzymywać 10% wynagrodzenia netto powoda z tytułu zabezpieczenia. Łączna kwota zatrzymanego tytułem wynagrodzenia wynosiła 430.953,16 zł. Wysokość zatrzymanych kwot strony umowy potwierdziły w zawartym porozumieniu. Środki zatrzymane na zabezpieczenie winny zostać zwrócone powodowi w dwóch częściach – 70% (301.667,21 zł) na wniosek powoda w terminie 30 dni od daty zakończenia robót, a 30% (129.285,95 zł) w ciągu 15 dni po upływie okresu gwarancji i rękojmi. Powód podniósł, że zakończenie wykonywania przez powoda umowy nastąpiło w dniu 6 listopada 2012 r., kiedy został podpisany protokół z inwentaryzacji robót zadania inwestycyjnego. Zwrot 70% powinien nastąpić więc po 30 dniach od tej daty, natomiast

okres gwarancji upłynął zgodnie z umową po 48 miesiącach od dnia 31 maja 2012 r., to jest w dniu 31 maja 2016 r. Zwrot 30% zatrzymanej kwoty powinien zatem nastąpić do dnia 15 czerwca 2016 r.

Z uwagi na brak zwrotu 30% zatrzymanego wynagrodzenia powód zwrócił się do pozwanego o zapłatę tej kwoty jako do inwestora odpowiedzialnego za wypłatę wynagrodzenia za roboty budowlane podwykonawcy, na podstawie art. 647¹ k.c. Pozwany nie spełnił świadczenia, powód dochodził więc kwoty 129.285,95 zł w niniejszym procesie. Strona powodowa podniosła, że istnienie solidarnej odpowiedzialności pozwanego za zapłatę wynagrodzenia za roboty wykonane na podstawie umowy powoda z (...) sp. z o.o. zostało przesądzone w wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 29 stycznia 2015 r. wydanego w sprawie IX GC 1439/13.

W dniu 6 września 2016 r. Sąd wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym zgodnie z żądaniem pozwu. Odpis pozwu wraz z odpisem nakazu zapłaty został doręczony pozwanemu w dniu 9 września 2016 r. (k. 123).

Pozwany złożył sprzeciw od wskazanego nakazu zapłaty, żądając oddalenia powództwa w całości i zasądzenia na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości dwukrotności stawki minimalnej. W uzasadnieniu przyznał istnienie umowy między nim i generalnym wykonawcą oraz między powodem i (...) sp. z o.o. Podniósł przy tym, że spółkę (...) S.A. przejęła spółka (...) S.A., wobec której ogłoszono upadłość. Syndyk masy upadłości odstąpił od umowy z pozwanym, a po tym odstąpieniu powód i (...) sp. z o.o. złożyli sobie wzajemnie oświadczenia o odstąpieniu od łączącej ich umowy. Pozwany wskazał, że w wyniku odstąpienia od umowy jej strony były zobowiązane zwrócić sobie wykonane na podstawie umowy świadczenia. W ocenie pozwanego powód mógł dochodzić zwrotu zatrzymanego wynagrodzenia już w momencie powstania skutku odstąpienia, to jest w październiku 2012 r., zatem trzyletni termin przedawnienia upłynął przed wniesieniem pozwu w rozpoznawanej sprawie. Strona pozwana wskazała, że odstąpienie od umowy wywołało skutek od samego zawarcia umowy, zatem nie może odpowiadać solidarnie jako inwestor. Stwierdziła również, że po odstąpieniu od umowy powód nie posiadał już roszczenia o zwrot należnego wynagrodzenia, ale o zwrot wzajemnie spełnionych świadczeń, ewentualnie ze względu na odpadnięcie zobowiązania podlegającego zabezpieczeniu. Za roszczenia takie inwestor natomiast nie odpowiada. Pozwany zarzucił również, że nie wyraził jako inwestor zgody na zawarcie umowy z powodem jako podwykonawcą, ponieważ co do pism zawierających takie zgody powód bądź nie wykazał, że złożyły je osoby uprawnione do reprezentacji danego podmiotu, bądź osoba podpisująca nie była uprawniona do reprezentacji – w przypadku spółki (...) sp. z o.o.

Pozwany zaprzeczył również, by Sąd był związany wyrokiem wydanym w sprawie IX GC 1439/13, ponieważ związanie wyrokiem obejmuje jedynie sentencję wyroku, a nie pozostałymi jego częściami, w tym uzasadnieniem.

Pismem procesowym datowanym na dzień 17 października 2016 r. powód podtrzymał swoje stanowisko w sprawie. Wskazał, że oświadczenie o odstąpieniu od umowy przez (...) sp. z o.o. nie było skuteczne i dopiero oświadczenie powoda wywołało skutki prawne. Niezależnie jednak od tego, które odstąpienie od umowy było skuteczne, oba z nich przewidywały odstąpienie od umowy jedynie w zakresie, w jakim umowa nie została jeszcze niewykonana, zatem ze skutkiem ex nunc, a nie ex tunc, jak podnosił pozwany. Takie odstąpienie nie może wywołać skutków wobec już wykonanych prac i wobec wynagrodzenia, które jest powodowi z tego tytułu należne. Powód podniósł, że o zamiarze odstąpienia ex nunc świadczy również fakt, że strony podpisały protokół inwentaryzacji, istotny przy ustalaniu wynagrodzenia za wykonane roboty. Zaprzeczył również, by doszło do przedawnienia roszczenia, gdyż bieg terminu tego przedawnienia zaczął biec nie od odstąpienia od umowy, a od terminów wskazanych w umowie, to jest w przypadku dochodzonej kwoty w dniu 15 czerwca 2016 r. W ocenie powoda postanowienia umowy dotyczące rękojmi i gwarancji nadal wiązały strony mimo odstąpienia od umowy.

Powód podniósł również, że związanie sądu wyrokiem innego sądu rozciąga się również na ustalenia faktyczne zawarte w uzasadnieniu, na podstawie których sąd bezpośrednio zindywidualizował normę prawną, czemu dał wyraz w rozstrzygnięciu. Wskazał, że podstawowym zagadnieniem, które miało wpływ na korzystne dla powoda rozstrzygnięcie sprawy w sprawie o sygnaturze IX GC 1439/13, było ustalenie solidarnej odpowiedzialności pozwanego jako inwestora

za zapłatę wynagrodzenia powoda. Gdyby sąd nie uznał istnienia takiej odpowiedzialności, nie zasądziłby zapłaty na rzecz powoda. Strona powodowa wskazała również, że nawet w przypadku braku związania tutejszego Sądu powoływany wyrokiem, pozwany wyraził zgodę na zawarcie umowy z powodem jako podwykonawcą, jeśli nie w formie pisemnej, to w sposób dorozumiany, ponieważ pozwany przyjmował roboty wykonane przez powoda i zapłacił część wynagrodzenia powoda.

Na terminie rozprawy w dniu 6 grudnia 2016 r. powód sprecyzował żądanie pozwu, wskazując, iż domaga się odsetek ustawowych za opóźnienie od dochodzonej kwoty.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany Miasto (...) zawarł w dniu 27 czerwca 2011 r. z konsorcjum, w skład którego wchodziły: (...) S.A., (...) S.A. i AK-BUD sp. j., umowę nr (...), na podstawie której wskazane konsorcjum miało wykonać roboty budowlane w ramach inwestycji „Interaktywne Centrum Historii O. w P.”.

Liderem konsorcjum była spółka (...) S.A. w W.. Zadania związane z nadzorem realizacji tej inwestycji pozwany powierzył utworzonej spółce (...) 2012 Spółka z o. o. w P.. W warunkach szczególnych kontraktu strony umowy uzgodniły, że dla proponowanych podwykonawców będzie wymagana uprzednia zgoda inżyniera kontraktu wydana w terminie 14 dni, po uzyskaniu pisemnej akceptacji zamawiającego, a ponadto wykonawca zobligowany był do poinformowania inżyniera kontraktu z wyprzedzeniem nie mniejszym niż 28 dni o zamierzonej dacie rozpoczęcia pracy przez każdego podwykonawcę i o rozpoczęciu takiej pracy na terenie budowy. Warunkiem wyrażenia zgody na zawarcie umowy przez wykonawcę robót budowlanych z podwykonawcami było przedstawienie zamawiającemu umowy z podwykonawcą lub jej projektu wraz z częścią dokumentacji dotyczącą wykonania robót określonych w umowie lub projekcie. Do zawarcia przez podwykonawcę umowy z dalszym podwykonawcą wymagana była zgoda inżyniera kontraktu, poprzedzona pisemną akceptacją zamawiającego oraz zgoda wykonawcy (klauzula 4.4 warunków szczególnych). Funkcję inżyniera kontraktu pełniła spółka (...) sp. z o.o. w P..

bezsporne, nadto dowód: umowa nr (...) (k. 134-153) .

(...) S.A. zawarła ze spółką (...) sp. z o.o. umowę o roboty budowlane, na podstawie której wskazana spółka jako podwykonawca miała wykonać część prac budowlanych objętych umową nr (...).

okoliczność bezsporna.

W dniu 22 sierpnia 2011 r. (...) sp. z o.o. zawarła z powodem – (...) Spółka z Ograniczoną Odpowiedzialnością spółka komandytowa w N. umowę nr (...) „Interaktywne Centrum Historii O. w P.”. Na podstawie wskazanej umowy powód zobowiązał się wykonać roboty żelbetowe przewidziane w tej inwestycji (§ 2 pkt 1 umowy).

W § 6 pkt 1 umowy strony uzgodniły szacunkową wysokość wynagrodzenia powoda na kwotę 9.018.725,44 zł netto, powiększoną o należny podatek VAT. Ostateczne ustalenie wartości należnego powodowi wynagrodzenia nastąpić miało po zakończeniu realizacji umowy, na podstawie iloczynu obmiaru jednostkowego wykonanych przez powoda robót i cen jednostkowych określonych w załączniku nr 3 do umowy. Wypłata wynagrodzenia miała następować na podstawie częściowych miesięcznych faktur VAT wystawianych przez powoda do wysokości 100% stanu zaawansowania robót. Termin płatności faktur miał wynosić 30 dni od daty ich wystawienia (§ 7 pkt 4 i 5 umowy).

Strony uzgodniły w § 8 umowy, że powód wniesie zabezpieczenie należytego wykonania umowy oraz gwarancji i rękojmi w wysokości 10% wartości netto wynagrodzenia określonego § 6 ust. 1 umowy w postaci . Omawiane zabezpieczenie miało zostać przez powoda wniesione w terminie 14 dni od daty podpisania umowy w formie nieodwołalnej, bezwarunkowej, płatnej na pierwsze żądanie gwarancji bankowej bądź gwarancji ubezpieczeniowej wystawionej przez towarzystwo ubezpieczeniowe zaakceptowanego przez (...) sp. z o.o. (§ 8 pkt 1 i 2). W przypadku, gdyby powód nie przedstawił jednej ze wskazanych gwarancji, (...) sp. z o.o. był uprawniony do zatrzymania z

wystawionych przez powoda faktur VAT 10% ich wartości netto jako zabezpieczenie. (...) sp. z o.o. zobowiązał się zwrócić na pisemny wniosek powoda 70% wartości zabezpieczenia w terminie 30 dni od daty zakończenia robót podwykonawcy, a pozostałe 30% nie później niż w piętnastym dniu po upływie okresu gwarancji i rękojmi za wady (§ 8 pkt 4 umowy). Okres ten miał być liczony od daty odbioru robót powoda i upływać po 48 miesiącach od daty wydania przez inżyniera kontraktu świadectwa przejęcia dla inwestycji, jednak nie później niż od dnia 31 maja 2012 r. (§ 11 pkt 2 umowy).

Aneks nr (...) z dnia 19 kwietnia 2012 r. strony wydłużyły terminy zakończenia prac, a aneksem nr (...) z dnia 1 sierpnia 2012 r. dołączyły do umowy zasady zamawiania przez powoda za pośrednictwem (...) sp. z o.o. szalunków oraz związane z tym zasady rozliczania należności z tego tytułu.

dowód: umowa nr (...) (k. 32-40), aneks nr (...) (k. 41), aneks nr (...) (k. 42 -43).

Na wniosek (...) S.A. z dnia 31 sierpnia 2011 r., do którego został dołączony projekt umowy między powodem a (...) sp. z o.o., pismem z dnia 21 września 2011r. nr (...)_3/21/09/2011 inżynier kontraktu (...) sp. z o.o., za którego podpis złożył A. K., zatwierdził powoda oraz (...) sp. z o.o. jako podwykonawców inwestycji „Interaktywne Centrum Historii O. w P.”. Zatwierdzenie było poprzedzone akceptacją inwestora nr Ld. (...) z dnia 21 września 2011 r. spółka (...) sp. z o.o. nie zgłosiła żadnych uwag do projektu umowy między powodem a (...) sp. z o.o.

dowód: wniosek wykonawcy (k. 81), zatwierdzenie podwykonawcy nr (...)_3/21/09/2011 (k. 82), pismo (...) 2012 (k. 83).

Powód realizował prace objęte umową nr (...), obciążając (...) sp. z o.o. fakturami VAT obejmującymi wynagrodzenie za wykonane roboty. I tak powód wystawił z tego tytułu faktury VAT:

- 1) nr (...) z dnia 31 października 2011 r. na kwotę 700.104,03 zł netto,
- 2) nr (...) z dnia 20 grudnia 2011 r. na kwotę 500.361,83 zł netto,
- 3) nr (...) z dnia 30 grudnia 2011 r. na kwotę 801.914,95 zł netto,
- 4) nr (...) z dnia 17 lutego 2012 r. na kwotę 513.542,89 zł netto,
- 5) nr (...) z dnia 30 marca 2012 r. na kwotę 1.103.098,16 zł netto,
- 6) nr (...) z dnia 25 maja 2012 r. na kwotę 399.992,34 zł netto,
- 7) nr (...) z dnia 12 września 2012 r. na kwotę 290.517,44 zł netto.

Powód nie przedstawił (...) sp. z o.o. gwarancji przewidzianych w umowie. Z tego względu (...) sp. z o.o. zatrzymywał z wynagrodzenia objętego powyższymi fakturami VAT 10% ich wartości netto tytułem zabezpieczenia. Należności objęte fakturami VAT nr (...), spłacone przez pozwanego, również zostały pomniejszone o 10% wartości netto. Łącznie tytułem zabezpieczenia została wstrzymana wypłata wynagrodzenia powoda w wysokości 430.953,16 zł.

bezsporne, nadto dowód: faktura VAT nr (...) (k. 96), faktura VAT nr (...) (k. 97), faktura VAT nr (...) (k. 98), faktura VAT nr (...) (k. 99), faktura VAT nr (...) (k. 100), faktura VAT nr (...) (k. 101), faktura VAT nr (...) (k. 102), potwierdzenia transakcji (k. 103-109).

Część należnego powodowi wynagrodzenia pozwany regulował bezpośrednio powodowi. W poleceniu przelewu z 18.12.2012 r. jako tytuł przelewu pozwany wskazał m.in. „faktura VAT nr (...) -projekt Interaktywne Centrum Historii O., art. 647 (1) kodeksu cywilnego”

Bezsporne, nadto dowód : przelew z 18.12.2012 (k. 75)

Pismem z dnia 23 października 2012 r. (...) sp. z o.o. złożył oświadczenie od odstąpieniu od umowy nr (...) w części niewykonanej w trybie natychmiastowym, jako przyczynę wskazując nienależyte wykonywanie umowy przez powoda oraz znacznym opóźnieniem w wykonaniu przedmiotu umowy. Jednocześnie wezwał powoda do stawienia się w terminie 7 dni na plac budowy w celu dokonania inwentaryzacji robót i ich zabezpieczenia.

Powód nie uznał powyższego odstąpienia od umowy za skuteczne i pismem z dnia 30 października 2012 r. sam złożył oświadczenie o odstąpieniu od umowy nr (...) w części niewykonanej w trybie natychmiastowym, powołując się na niedokonywania płatności w ustalonych terminach.

W dniu 6 listopada 2012 r. powód i (...) sp. z o.o. dokonali inwentaryzacji prac wykonanych przez powoda w ramach umowy.

W dniu 3 grudnia 2012 r. w Urzędzie Miasta P. odbyło się spotkanie m.in. z przedstawicielami strony powodowej, jak również strony pozwanej w osobie P. W. (pełnomocnika Prezydenta ds. Funduszy (...)), na którym zostało stwierdzone, że „strony zobowiązują się w ramach solidarnej odpowiedzialności zamawiającego, do uiszczenia w ciągu 10 dni od dnia 3.12.2012 r. płatności za zaległe faktury nr (...), łącznie na kwotę 1.962.019,62 PLN”

bezsporne, nadto dowód: pismo z dnia 23 października 2012 r. (k. 156), pismo z dnia 30 października 2012 r. (k. 155), protokół z inwentaryzacji wykonanych robót (k. 157) , notatka ze spotkania z 3.12.2012 (k. 190) .

W dniu 14 lutego 2013 r. powód i (...) sp. z o.o. zawarli porozumienie, w którym między innymi potwierdzili, że tytułem zabezpieczenia należytego wykonania umowy oraz gwarancji i rękojmi (...) sp. z o.o. zatrzymała z należności objętych fakturami nr (...) kwotę 361.902,19 zł, a kwota 69.050,97 zł została zatrzymana z tego samego tytułu z faktur (...), które w ramach solidarnej odpowiedzialności uiszcili powodowi pozwany. W treści porozumienia (...) sp. z o.o. oświadczył również, że nie miał podstaw do odstąpienia od umowy nr (...) (§ 3 pkt 3 porozumienia).

bezsporne, nadto dowód: porozumienie z dnia 14 lutego 2013r. (k. 79-80).

W dniu 29 stycznia 2015 r. Sad Okręgowy w Poznaniu wydał w sprawie o sygnaturze akt IX GC 1439/13 wyrok, w którym zasądził od (...) na rzecz (...) Spółka z Ograniczoną Odpowiedzialnością sp. k. kwotę 301.667,21 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 maja 2013 r. do dnia zapłaty, oddalił powództwa w pozostałym zakresie, zasądził od Miasta (...) na rzecz spółki kwotę 22.595,20 zł tytułem zwrotu kosztów procesu i nakazał ściągnąć od Miasta (...) na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Poznaniu kwotę 394,44 zł. Podstawą zasądzenia wyżej wskazanej kwoty na rzecz spółki była odpowiedzialność (...) za zapłatę spółce jako podwykonawcy wynagrodzenia wynikającego z umowy nr (...), uregulowana w art. 647⁽¹⁾ k.c. Zasądzona kwota stanowiła 70% wartości zabezpieczenia, którego (...) sp. z o.o. nie zwróciła powodowi. Apelacja Miasta (...) od wskazanego wyroku została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu wydanym w dniu 12 sierpnia 2015 r. w sprawie o sygnaturze akt. I ACa 627/15.

Bezsporne, nadto dowód – wyrok SO z 29.01.15 z uzasadnieniem (k. 44-62), wyrok SA w Poznaniu (k. 63).

Pismem z dnia 6 czerwca 2016 r., doręczonym pozwanemu w dniu 9 czerwca 2016 r., powód wezwał do zapłaty kwoty 129.285,95 zł w terminie do dnia 15 czerwca 2016 r., wskazując, że dochodzona kwota stanowi należne powodowi jako podwykonawcy wynagrodzenie z tytułu robót budowlanych w ramach inwestycji „Interaktywne Centrum Historii O. w P.”, wcześniej wstrzymane jako zabezpieczenie. Pismem z dnia 24 czerwca 2016 r. powód ponownie wezwał pozwanego do zapłaty wyżej wskazanej kwoty.

bezsporne, nadto dowód: pismo z dnia 6 czerwca 2012 r. (k. 87-88) z dowodem doręczenia (k. 91), pismo z dnia 24 czerwca 2016 r. (k. 92-95) .

Stan faktyczny sprawy Sąd ustalił na podstawie wskazanych powyżej dokumentów urzędowych i prywatnych oraz nie kwestionowanych twierdzeń stron. Powyższe dokumenty Sąd uznał za wiarygodne, jednocześnie przyznając im pełną moc dowodową. Nie były one kwestionowane przez strony, a Sąd nie znalazł również żadnych podstaw, aby

zakwestionować je z urzędu. Jako dokumenty prywatne stanowiły one dowód tego, że osoba, która je podpisała złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie (art. 245 k.p.c.). Sąd uznał też za całkowicie wiarygodne dokumenty urzędowe, które stanowiły dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone (art. 244 § 1 k.p.c.). Należy zauważyć, iż ocena wiarygodności dokumentów nie obejmuje badania tego, czy osoba, która złożyła na dokumencie podpis była uprawniona do działania w imieniu podmiotu, na który się powołuje – należy to już do interpretacji treści dokumentu, przy czym sama treść nie budziła wątpliwości ani sporów.

Sąd oddalił wnioski powoda o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków J. I., W. F. i A. N. na okoliczności związane z wykonywaniem i wykonaniem robót przez stronę powodową na inwestycji „Interaktywne Centrum Historii O. w P.” oraz na okoliczności posiadania przez pozwanego wiedzy i akceptacji powoda jako dalszego podwykonawcy na inwestycji, jak również dowodu z zeznań świadka A. N. na okoliczności związane ze spotkaniem w dniu 3 grudnia 2012 r., dokonanych na spotkaniu uzgodnień oraz podjętych zobowiązaniach względem powoda. Zgodnie z art. 229 k.p.c. nie wymagają dowodu fakty przyznane w toku postępowania przez stronę przeciwną, jeżeli przyznanie nie budzi wątpliwości. Pozwany niewątpliwie przyznał, że powód wykonywał i wykonał roboty na wskazanej inwestycji, nie było zatem konieczne przeprowadzenie na te okoliczności dowodu, co prowadziłyby jedynie do przedłużenia postępowania. Pozostałe okoliczności natomiast miały stanowić podstawę do przypisania pozwanemu odpowiedzialności jako inwestorowi za wynagrodzenia powoda jako podwykonawcy, a odpowiedzialności tej Sąd nie mógł badać, ponieważ był związany prawomocnym wyrokiem wydanym w sprawie IX GC 1439/13, co zostanie szerzej omówione w dalszej części uzasadnienia.

Sąd zważył, co następuje:

W rozpoznawanej sprawie powód dochodził zapłaty od pozwanego jako od inwestora odpowiedzialnego za wynagrodzenie należne podwykonawcy za wykonane roboty budowlane. W myśl art. 647 k.c. przez umowę o roboty budowlane wykonawca zobowiązuje się do oddania przewidzianego w umowie obiektu, wykonanego zgodnie z projektem i z zasadami wiedzy technicznej, a inwestor zobowiązuje się do dokonania wymaganych przez właściwe przepisy czynności związanych z przygotowaniem robót, w szczególności do przekazania terenu budowy i dostarczenia projektu, oraz do odebrania obiektu i zapłaty umówionego wynagrodzenia. Zgodnie zaś z art. 647¹ § 2 k.c. do zawarcia przez wykonawcę umowy o roboty budowlane z podwykonawcą wymagana jest zgoda inwestora. Jeżeli inwestor, w terminie 14 dni od przedstawienia mu przez wykonawcę umowy z podwykonawcą lub jej projektu, wraz z częścią dokumentacji dotyczącej wykonania robót określonych w umowie lub projekcie, nie zgłosi na piśmie sprzeciwu lub zastrzeżeń, uważa się, że wyraził zgodę na zawarcie umowy. Umowa ta winna być dokonana w formie pisemnej pod rygorem nieważności (art. 647¹ § 4 k.c.). Na mocy art. 647¹ § 5 k.c. zawierający umowę z podwykonawcą oraz inwestor i wykonawca ponoszą solidarną odpowiedzialność za zapłatę wynagrodzenia za roboty budowlane wykonane przez podwykonawcę.

Bezspornym w toku procesu pozostawało, że powód wykonał prace, za które dochodzi wynagrodzenia. Okoliczności tej pozwany nie podważał, choć podnosił, iż powodowi nie przysługuje roszczenie wynagrodzenia o zapłatę wynagrodzenia, a o zwrot tego, co w ramach umowy wykonał, z uwagi na odstąpienie zarówno przez (...) sp. z o.o. jak i powoda od umowy nr (...). Należy w tym miejscu zauważyć, iż argumentacja pozwanego co do zniweczenia skutków umowy o roboty budowlane wskutek odstąpienia od niej nie może się ostać. Słusznie co prawda zauważył pozwany, że zasadą jest, iż odstąpienie od umowy wzajemnej (art. 493 § 1 k.c. i 494 k.c.), w tym także umowy o roboty budowlane, wywiera skutek *ex tunc*, co oznacza, że stwarza taki stan prawny jakby umowa w ogóle nie została zawarta. W konsekwencji żadna ze stron nie może po wygaśnięciu umowy na skutek odstąpienia od niej dochodzić roszczeń przewidzianych w umowie. Dla realizacji jej roszczeń pozostaje rozwiązanie przewidziane w art. 494 k.c. Pozwany pominął jednak możliwość określenia przez strony w ramach swobody umów skutki odstąpienia odmiennie niż wynika to z art. 395 k.c., a w szczególności mogą ustalić, że odstąpienie od umowy ma skutek *ex nunc*, to znaczy, iż wywołuje skutki dopiero od dnia odstąpienia od umowy (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 4 lutego 2010 r., I ACa 973/09, LEX nr 628235). W rozpoznawanej sprawie nie budziło wątpliwości Sądu, iż zarówno (...) sp. z o.o. jak i powód składali oświadczenie o odstąpieniu od umowy jedynie w zakresie, w jakim umowa nie została wykonana,

co jasno wynika z treści oświadczeń o odstąpieniu, w których oba podmioty wskazały, że odstępują od umowy „w części niewykonanej”. Potwierdza to również spisanie przez strony protokołu z inwentaryzacji, sporządzonego w celu ustalenia zakresu prac powoda, za które może on dochodzić wynagrodzenia. Nie ma zatem podstaw twierdzenie pozwanego, iż do odstąpienia od umowy nr (...) doszło ze skutkiem *ex tunc*. Składając oświadczenia o odstąpieniu od umowy jej strony wyraźnie wskazały, że ich zamiarem jest utrzymanie w mocy umowy w zakresie, w jakim została ona wykonana. Powód zatem był uprawniony dochodzić należności z tytułu wynagrodzenia za prace, które wykonał przed odstąpieniem od umowy.

Ustalenie, że odstąpienie od umowy nr (...) nastąpiło jedynie co do zakresu, w jakim umowa nie była jeszcze wykonana sprawia oczywiście, iż nie można uznać, by roszczenie powoda o zapłatę wynagrodzenia przekształciło się w roszczenie o świadczenie zwrotne w ramach rozliczeń po odstąpieniu od umowy, a przez to by roszczenie to nie wchodziło w zakres odpowiedzialności pozwanego jako inwestora.

W tym miejscu należy jedynie wskazać, iż Sąd przyjął, że dopiero oświadczenie powoda o odstąpieniu od umowy wywołało skutki prawne. (...) sp. z o.o. oświadczyła bowiem zawierając porozumienie w dniu 14 maja 2013 r., że nie miała podstaw do odstąpienia od umowy. Skoro brak było podstaw, które uprawniałyby (...) sp. z o.o. do odstąpienia, złożone przez nią oświadczenie nie mogło wywołać skutków prawnych. Dopiero więc oświadczenie złożone przez powoda doprowadziło do odstąpienia przez niego od umowy. Ustalenie jednak, które z oświadczeń o odstąpieniu od umowy było skuteczne nie miało znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, ponieważ co do tego, w jakim zakresie strony odstąpiły od umowy oświadczenia stron były zgodne, a ustalenie, że dopiero drugie oświadczenie o odstąpieniu wywołało skutki prawne, ze względu na krótki okres, który upłynął od pierwszego oświadczenia, nie wpłynęła na ocenę zarzutu przedawnienia roszczenia, która zostanie omówiona w dalszej części.

Nie mógł znaleźć również uzasadnienia zarzut pozwanego, jakoby nie ponosił odpowiedzialności jako inwestor ze względu na fakt, iż nie wyraził zgody na zawarcie umowy z powodem jako podwykonawcą. Przy ocenie tego zagadnienia należało rozstrzygnąć spór, czy tutejszy Sąd jest związany prawomocnym wyrokiem wydanym w sprawie o sygnaturze IX GC 1439/13 w zakresie odpowiedzialności pozwanego za zapłatę wynagrodzenia powoda jako podwykonawcy. Przepis art. 365 § 1 k.p.c. stanowi, że orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej. W judykaturze podkreśla się, iż dla przypadków, gdy możliwe jest zastosowanie art. 365 § 1 k.p.c. (to jest gdy ujawni się takie prawomocne orzeczenie, które może wiązać Sąd w danej sprawie) przeprowadzić należy kontrolę zakresu jego mocy wiążącej oraz możliwości badania kwestii już rozstrzygniętych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 października 2005 roku, III CK 139/05, LEGALIS nr 429289).

Istota mocy wiążącej prawomocnego orzeczenia sądu wyraża się w tym, że także inne sądy, inne organy państwowe, a w przypadkach przewidzianych w ustawie także inne osoby muszą brać pod uwagę fakt istnienia i treść prawomocnego orzeczenia sądu. W odniesieniu do wykładni art. 365 k.p.c. w orzecznictwie wskazuje się, że stan związania ograniczony jest co do zasady tylko do rozstrzygnięcia zawartego w sentencji orzeczenia i nie obejmuje jego motywów (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2000 roku, II CKN 655/98, LEX nr 51062). Jednakże ogólne sformułowanie sentencji nie stoi na przeszkodzie uznaniu mocy wiążącej prawomocnego wyroku, gdyż – jak podkreśla się w judykaturze – „w niektórych przypadkach - jak np. w razie oddalenia powództwa - ze względu na ogólność rozstrzygnięcia, doniosłość przy ustalaniu zakresu mocy wiążącej prawomocnego orzeczenia, czyli granic prawomocności materialnej orzeczenia, mogą mieć także zawarte w uzasadnieniu orzeczenia motywy rozstrzygnięcia” (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2011 roku, IV CSK 652/10, LEX nr 1129162). W wyroku z dnia 12 lipca 2002 r., V CKN 1110/00 (Lex nr 74492), Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że skutkiem zasady mocy wiążącej prawomocnego wyroku jest to, że przesądzenie we wcześniejszym wyroku kwestii o charakterze prejudycjalnym oznacza, że w procesie późniejszym ta kwestia nie może być już w ogóle badana. Zachodzi tu zatem ograniczenie dowodzenia faktów, objętych prejudycjalnym orzeczeniem, a nie tylko ograniczenie poszczególnego środka dowodowego. Ze stanowiskiem tym tutejszy Sąd w pełni się zgadza, oczywistym jest bowiem, że związane wyrokiem nie może ograniczać się jedynie do jego sentencji w tym sensie, iż w sentencji wyroku nie jest wskazywany stosunek prawny, na podstawie którego zapadło rozstrzygnięcie. Zatem niewątpliwie przyjęte jako podstawa

rozstrzygnięcia wyroku elementu stanu prawnego sprawy nie mogą być w sposób dowolny ustalane przez sąd, który będzie wydawał wyrok po zapadnięciu orzeczenia, którym sąd ten jest związany.

Rozstrzygając niniejszą sprawę Sąd doszedł do wniosku, iż właśnie taką kwestią o charakterze prejudycjalnym jest zagadnienie odpowiedzialności pozwanego jako inwestora za zapłatę wynagrodzenia powoda jako podwykonawcy. Nie może bowiem budzić wątpliwości, że w sprawie o sygnaturze IX GC 1439/13 powód również dochodził od pozwanego wynagrodzenia należnego za wykonanie prac budowlanych na podstawie umowy nr (...), pierwotnie zatrzymanego tytułem zabezpieczenia, na podstawie art. 647¹ k.c. Jediną kwestią różniącą obie sprawy jest fakt, iż w sprawie IX GC 1439/13 powód dochodził 70% zatrzymanego wynagrodzenia, w niniejszej sprawie żąda natomiast pozostałych 30%. Ustalenie odpowiedzialności pozwanego jako inwestora jest warunkiem koniecznym do uznania zasadności roszczenia powoda w obu sprawach, niewątpliwie zatem u podstaw zasądzenia w sprawie IX GC 1439/13 leżało uznanie odpowiedzialności pozwanego uregulowanej w art. 647¹ k.c. W związku z powyższym, określając moc wiążącą orzeczenia wydanego przez Sąd Okręgowy w Poznaniu w sprawie o sygn. IX GC 1439/13 należało więc doprecyzować sentencję w ten sposób, iż kwota zasądzona na rzecz powoda została zasądzona z uwagi na stwierdzenie odpowiedzialności pozwanego na podstawie art. 647¹ § 5 k.c.

Wskazany wniosek jest zgodny w poglądami wyrażanymi w orzecznictwie, gdzie wskazuje się, że powaga rzeczy osądzonej (a przy tym, zdaniem Sądu także a simili moc wiążąca prawomocnego orzeczenia) rozciąga się również na motywy wyroku w takich granicach, w jakich stanowią one konieczne uzupełnienie rozstrzygnięcia, niezbędne dla określenia jego zakresu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2013 r., IV CSK 624/12, LEX nr 1353259). Takie zapatrywanie jest również zgodne z ratio legis art. 365 § 1 k.p.c., którym jest zobligowanie sądów do brania pod uwagę istnienia i treści prawomocnego orzeczenia innego sądu, mając na względzie zachowanie spójności i logiki działania organów państwowych tak, by w obrocie prawnym nie zaczęły funkcjonować rozstrzygnięcia, których wzajemnie nie dałoby się pogodzić.

Powyzsza konstatacja musiała skutkować uznaniem argumentów pozwanego co do braku jego odpowiedzialności za niezasadne, bez względu na zarzuty pozwanego co do tego, czy zgoda na zawarcie umowy z powodem jako podwykonawcą została wydana w sposób skuteczny. Czyniło to również zbędnym przeprowadzenie postępowania dowodowego co do tego, czy zgoda ta faktycznie istniała.

Niezależnie od powyższego zaznaczyć należy, że poza faktem prawidłowego zgłoszenia powoda jako podwykonawcy i akceptacji tego podwykonawcy przez inwestora, inwestor w sposób dorozumiany zaakceptował stronę powodową, jako podwykonawcę. Przedstawiciel inwestora każdorazowo akceptował wykonane przez powódkę prace, o czym świadczą odbiory robót. Pozwany bezpośrednio regulował część należnego powodowi wynagrodzenia. Świadczą o tym potwierdzenia przelewów dołączone do pozwu, w których jako tytuł przelewu pozwany wskazał m.in. „faktura VAT nr (...)–projekt Interaktywne Centrum Historii O., art. 647 (1) kodeksu cywilnego” (przelewy z 18 grudnia 2012 r.). Nadto w dniu 3 grudnia 2012 r. w Urzędzie Miasta P. odbyło się spotkanie m.in. z przedstawicielami strony powodowej, jak również strony pozwanej w osobie P. W., na którym zostało stwierdzone, że „strony zobowiązują się w ramach solidarnej odpowiedzialności zamawiającego, do uiszczenia w ciągu 10 dni od dnia 3.12.2012 r. płatności za zaległe faktury nr (...), łącznie na kwotę 1.962.019,62 PLN”

Nie był również skuteczny podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia roszczenia powoda. Zgodnie z art. 117 § 1 k.c. z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, roszczenia majątkowe ulegają przedawnieniu. Skutki przedawnienia reguluje § 2 powołanego artykułu, który stanowi, że po upływie terminu przedawnienia ten, przeciwko komu przysługuje roszczenie, może uchylić się od jego zaspokojenia, chyba że zrzeka się korzystania z zarzutu przedawnienia. Okres, po upływie którego dochodzi do przedawnienia roszczeń, został przez ustawodawcę określony w art. 118 k.c. Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi lat dziesięć, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej - trzy lata. Roszczenie z tytułu wynagrodzenia za prace budowlane wynika niewątpliwie z działalności gospodarczej powoda, podlega zatem trzyletniemu okresowi przedawnienia. Z kolei bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w

którym roszczenie stało się wymagalne. Jeżeli wymagalność roszczenia zależy od podjęcia określonej czynności przez uprawnionego, bieg terminu rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność w najwcześniejszym możliwym terminie – art. 120 § 1 k.c. Ponieważ termin spełnienia świadczenia przez pozwanego nie był oznaczony ani nie wynikał z właściwości zobowiązania, zgodnie z art. 455 k.c. w związku z art. 120 § 2 k.c. roszczenie powoda stało się wymagalne w najwcześniejszym terminie, w którym powód mógł wezwać pozwanego do zapłaty. Termin ten z kolei należy ustalić w odniesieniu do postanowień umowy nr (...), gdyż wymagalność roszczenia wobec pozwanego nie mogła powstać przed powstaniem wymagalności roszczenia powoda o zwrot zatrzymanego wynagrodzenia od (...) sp. z o.o.

Zgodnie z § 8 pkt 4 lit. b umowy nr (...) sp. z o.o. był zobowiązany zwrócić 30% zatrzymanego wynagrodzenia, a więc w zakresie, w jakim wytoczył powództwo w niniejszej sprawie, nie później niż w piętnastym dniu po upływie okresu gwarancji i rękojmi. Z kolei okres gwarancji i rękojmi został przez strony ustalony w § 11 pkt 2, zgodnie z którym liczony jest od daty odbioru robót powoda i upływa po 48 miesiącach od daty wydania przez inżyniera kontraktu świadectwa przejęcia dla inwestycji, jednak nie później niż od dnia 31 maja 2012 r. Ponieważ inżynier kontraktu nie wydał nigdy świadectwa przejęcia dla inwestycji, okres 48 miesięcy należało liczyć od dnia 31 maja 2012 r. Okres ten upływał w dniu 31 maja 2016 r. Do tej daty należało doliczyć piętnaście dni, które strony ustaliły jako okres, w którym (...) sp. z o.o. winien zwrócić zatrzymane wynagrodzenie. Piętnasty dzień przypadał w dniu 15 czerwca 2016 r., zatem roszczenie powoda wobec (...) sp. z o.o., a jednocześnie wobec pozwanego stało się wymagalne z dniem 16 czerwca 2016 r. Powód złożył pozew w dniu 30 sierpnia 2016 r., nie można zatem mówić o przedawnieniu roszczenia.

Z uwagi na powyższe ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sąd w punkcie 1 wyroku na podstawie art. 647¹ § 5 k.c. w związku z art. 647 k.c. zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 129.285,95 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 16 czerwca 2016 r. do dnia zapłaty. O roszczeniu odsetkowym Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c., zgodnie z którym jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności. Jak wskazano wyżej, roszczenie powoda wobec pozwanego miało charakter bezterminowy, zatem obowiązek zapłaty aktualizował się na podstawie wezwania pozwanego do zapłaty. Powód pismem z dnia 6 czerwca 2016 r. wezwał pozwanego do zapłaty z terminem płatności ustalonym na dzień 15 czerwca 2016 r., zatem powód mógł dochodzić odsetek od dnia 16 czerwca 2016 r.

W punkcie 2 wyroku Sąd orzekł o kosztach procesu na podstawie art. 98 § 1 k.p.c., zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Pozwany przegrał spór w całości, wobec czego winien zwrócić powodowi poniesione przez niego koszty procesu. Z tego tytułu Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 13.682 zł, na którą składały się: 6.465 zł tytułem zwrotu opłaty sądowej od pozwu, 7.200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, ustalonych na podstawie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804), oraz 17 zł tytułem zwrotu opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

SSO Piotr Marciniak